

Expertgroep Educatie spaart geen heilige huisjes

De beroepsprofielen en de opleiding moeten op de schop om het accountants-beroep aantrekkelijk en toekomstbestendig te maken, stellen de Kwartiermakers toekomst accountancysector. Een Expertgroep Educatie, bestaande uit Edith Hooge, Leen Paape en secretaris Margreeth Kloppenburg, kreeg van de kwartiermakers en de NBA de vraag: Wat als er geen heilige huisjes waren en je de opleiding en het beroepsprofiel van de grond af weer opnieuw zou vormgeven? “We kunnen niet blijven stapelen.”

TEKST BJÖRN REMMERSWAAL BEELD VRHL

De vraag kwam aan de orde bij de vierde en de vijfde voortgangsrapportage van kwartiermakers Marlies de Vries en Chris Fonteijn. “Denk *out of the box*. Spaar geen heilige huisjes.” Leen Paape checkte nog even met de kwartiermakers of ze wel echt wilden dat hij meedacht over de toekomst van de opleiding en het beroep. “Weet je het zeker? Ik heb een nogal uitgesproken mening namelijk.”

Titel

En wanneer je heilige huisjes terzijde mag schuiven, waar begin je dan? Paape: “Dan komt natuurlijk automatisch die titel omhoog. Als er geen heilige huisjes zijn, dan is dit het moment om die beroepstitel ter discussie te stellen.” In het advies van de Expertgroep Educatie zie je dat eerste heilige huisje meteen omvallen, maar op vernuftige wijze. De expertgroep adviseert om de titels AA en RA te behouden, maar met een nieuwe betekenis: de accountant adviseur en de register auditor. De accountant adviseur kan “financiële verantwoordingen helpen opstellen en waar nodig certificeren”, aldus het rapport. De AA staat dicht bij de klant en is een vertrouwde adviseur, stelt jaarrekeningen samen, geeft adviezen over de bedrijfsvoering en helpt bij verantwoordingen zoals subsidieverklaringen, niet-wettelijke controles, fiscale aangiftes enzovoort.

‘Als er geen heilige huisjes zijn, dan is dit het moment om de beroepstitel ter discussie te stellen.’

De register auditor controleert en valideert financiële en niet-financiële informatie. “Ontwikkelingen zoals integrated reporting en de komst van de CSRD verbreden het aandachtsgebied en de gevraagde assurance. Voor de expertgroep is dit reden om te adviseren dit beroep aan te merken als ‘auditor’ in plaats van ‘accountant’”, zo staat er in hun advies.

Revolutie

Veel accountants zullen zich afvragen hoe het straks de accountant in business vergaat. Kloppenburg: “Daarvoor is geen beroepsprofiel geadviseerd. Dat is, als je het met andere beroepen vergelijkt, verdedigbaar. Vergelijk het met een ‘chirurg in business’ of ‘advocaat in business’, die bestaan ook niet. Alleen als je doet wat het beroep veronderstelt, ben je chirurg of advocaat. Dat schept helderheid.” Het zou een heuse revolutie zijn, in een beroepsgroep die zwaar tilt aan de titels. “In dit geval is revolutie evolutie”, meent Kloppenburg. Paape legt uit dat de nieuwe titels gebaseerd zijn op hoe het beroep in de praktijk

functioneert. “We zien dat het beroep blijft uitdijen. Je kunt niet meer verwachten dat de huidige accountant alle nieuwe ontwikkelingen in de samenleving mee kan nemen in zijn werk. We kunnen niet blijven ‘stapelen’.” Daarmee doelt Paape op het steeds maar toevoegen van nieuwe competenties die een accountant wordt geacht te hebben, zoals kennis over duurzaamheid, internationale verslaggevingsregels, IT, fraude en meer. De nieuwe systematiek is daar meer op ingericht, aldus Paape. “Wij gaan uit van multidisciplinaire teams, dat zie je terug in de beroepsprofielen en in de opleiding. Je hebt dan bij een controle auditors met allerlei verschillende specialisaties, die ieder een deel voor hun rekening nemen. Dat gebeurt nu al, er worden steeds vaker deskundigen ingeschakeld op deelonderwerpen.” En hoe zit het dan met die handtekening, als je een multidisciplinair team hebt? Paape vindt dat het kantoor zou moeten tekenen, net als vroeger. “Je bent met een collectief →

bezig, dus is het niet logisch om als individu te tekenen. In de VS tekent ook het kantoor.”

PE

Kloppenborg wijst ook op het belang van permanente educatie. “Door voortdurende ontwikkelingen is een leven lang leren een noodzaak in dit beroep, dus we adviseren een strikter PE-systeem.” De Expertgroep Educatie vindt het huidige systeem, dat nu drie jaar draait, te “vrijblijvend”, wil meer verplichte onderwerpen, maar vooral ook meer toetsing. Paape: “Wij adviseren een systeem dat meer lijkt op dat van advocaten en piloten. Er verandert voortdurend van alles in de samenleving waarvan auditors en accountants, afhankelijk van hun specialisatie, op de hoogte moeten zijn. De huidige verplichte onderwerpen vinden we niet genoeg. We zijn van mening dat je er meer bovenop moet zitten. Daarbij hoort ook een serieuze toetsing.”

‘Je kunt niet meer verwachten dat de huidige accountant alle nieuwe ontwikkelingen in de samenleving mee kan nemen in zijn werk.’

Opleiding

Terug naar de opleiding, waar nu wordt gewerkt met door de CEA gedefinieerde eindtermen en de Raad voor de Praktijkopleidingen (RPO) toeziet op de praktijkopleidingen. De Expertgroep Educatie adviseert om de governance van de accountancy- en auditopleidingen en permanente educatie te verhelderen en te vereenvoudigen, door beter aan te sluiten bij de bestaande governance en institutionele inbedding van het reguliere hoger onderwijs. “Dit kan door de regels en administratieve lastendruk en de dubbeling in taken en rollen vanuit de NBA, CEA en Raad voor de Praktijkopleidingen (RPO)

terug te dringen en meer helderheid te scheppen”, stelt het advies. De expertgroep wil het toezicht op de opleidingen overhevelen naar de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO). Paape: “Daardoor vervallen de toezichts- en aanwijzingstaken van de CEA en wordt dit toezicht gelijkgetrokken met de rest van de opleidingen in Nederland. In het nieuwe systeem worden de universiteiten en hogescholen dus zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van de opleiding.”

De expertgroep wil de taken van de RPO opdelen. De verantwoordelijkheid voor de geïntegreerde praktijk en theorie-opleiding kan worden ondergebracht bij de universiteiten en hogescholen. Die hebben daarvoor al bestaande examencommissies. De taak om toe te zien op de huidige stagebureaus, die een belangrijke rol vervullen in de invulling van het praktijkdeel, wordt dan ook de verantwoordelijkheid van universiteiten en hogescholen. Het voorstel is de bestaande Permanente Werkgroep Accountancy (PWA) met die taak te belasten. Daarin moeten dan de opleidingsdirecteuren het voortouw nemen. De huidige capaciteit van de RPO kan dan de PWA nieuwe stijl ondersteunen.

Examen

De huidige examencommissie voor het (geïntegreerde) beroepsexamen, een taak van de RPO, blijft bij de NBA. “Die examencommissie ziet toe op het examen ter afsluiting van de beroepsopleiding en de inschrijving in het beroepsregister. Dat proces doet de RPO goed en dat blijven ze in feite doen.” Paape benadrukt dat de

EXPERTGROEP EDUCATIE

Het ministerie van Financiën en de NBA verleenden in het voorjaar van 2023 samen opdracht aan de Expertgroep Educatie (aanvankelijk alleen aangeduid als ‘Expertgroep’).

Vraag was om te adviseren over herijking van het beroepsprofiel van accountants en de accountantsopleiding. Die opdracht werd uitgevoerd onder auspiciën van de Kwartiermakers toekomst accountancysector. De Expertgroep Educatie bestond uit prof. dr. Edith Hooge, emeritus prof. dr. Leen Paape RA RO CIA en secretaris drs. Margreeth Kloppenburg. De kwartiermakers hebben het advies van de expertgroep, met de titel ‘Tijd voor heldere keuzes - Advies over ontwerp beroepsprofielen en (stelsel van) opleidingen tot accountant adviseur en register auditor’, verwerkt in hun slotrapportage aan de minister van Financiën, die op 21 november 2023 is gepresenteerd.

RPO dus niet echt verdwijnt. Een deel blijft bij de NBA en een deel wordt overgeheveld naar de PWA. Hij verwacht dat met deze opzet de expertise en ervaring van het reguliere hoger onderwijs beter worden benut. "Hogescholen en universiteiten gaan dan doen waar ze goed in zijn: opleidingen maken."

Geen samenvatting

Volgens Paape was de toename in werkzaamheden en benodigde kennis door de CSRD een van de spreekwoordelijke druppels, waardoor de noodzaak tot verandering nog duidelijker voelbaar werd. Maar door de opmars van IT en de steeds complexere verslaggevingsregels, zowel nationaal als internationaal, knelde het al langer.

Er wordt al jaren gesproken over het vernieuwen van de opleiding en het beroep. Maar tot nu toe is de veranderingsbereidheid niet groot genoeg, concludeerden de kwartiermakers. Tijdens de NBA-ledenvergadering in december vorig jaar werd de vraag gesteld wie van de accountants in de zaal de samenvatting van het rapport van de Expertgroep Educatie had gelezen. 44 procent zei dat gedaan te hebben. Paape: "Opmerkelijk, aangezien er geen samenvatting bij het rapport zit." In de afgelopen decennia waren er meerdere rapporten, waaronder 'Stip aan de horizon' - een rapport van de RPO en CEA waaraan Paape als voorzitter van de RPO ook meewerkte - waarin vergelijkbare aanbevelingen zijn gedaan als door de expertgroep. Daaraan wordt zeker ook her en der invulling gegeven, maar de kwartiermakers vonden dat - terecht, meent Paape - niet diepgaand genoeg.

Kar trekken

Dat is nu natuurlijk weer een zorg. Kloppenburg: "Iedereen is nu wel in afwachting van iemand die deze kar gaat trekken. De NBA heeft dit inmiddels aangekaart bij de poli- →

REACTIES OP ADVIES EXPERTGROEP EDUCATIE

NBA

NBA-voorzitter Kris Douma is blij met het advies. "De specialisaties spreken ons zeer aan. Daarin ligt in mijn ogen een goede kans om zowel opleiding als beroep aantrekkelijk te maken. Ook vinden we het goed dat wordt erkend dat de toekomst vraagt om een *integrated audit*." Douma vindt wel dat er veel focus ligt op de audit en er vragen openblijven over mkb-accountants en aib's. "Ik vraag expliciet aandacht voor accountants in de samenstelpraktijk. Zij hebben een belangrijke rol te spelen, ook in het publiek belang, zoals naar zakenpartners, subsidieverstrekkers, belastingdienst en banken. En we hebben het vaak over de 'kracht van de keten', dus er is ook belang bij helderheid over de rol van aib'ers. Die twee rollen worden nog onvoldoende belicht. Dat zullen wij als NBA wel gaan doen."

CEA

De CEA zegt dat het advies interessante oplossingsrichtingen geeft, die nog wel nadere doordenking en onderzoek vragen. "Het zet iedereen aan om in beweging te komen. Dat is ook nodig. Uit het rapport 'Stip aan de Horizon' van CEA en RPO kwam ook al naar voren dat de accountantsopleiding inhoudelijk aantrekkelijker en beter studeerbaar moet worden. Wij delen de visie op integratie van theorie en praktijk. Ook het inrichten van specialisaties vinden we interessant. Wij zijn gestart met een grondige vernieuwing van de eindtermen. Het advies van de Expertgroep Educatie om te kiezen voor een kwalificatiestructuur nemen we mee. De opbrengsten van de experimenten en vernieuwingen die universiteiten, hbo-instellingen en stagebureaus afgelopen jaar zijn gestart, verwerken we uiteraard ook in deze herziening."

RPO

De RPO ziet het advies als een "welkome steun in de rug voor veranderingen waaraan de RPO al werkt. Zoals ook door de kwartiermakers wordt aangegeven is 'Stip aan de Horizon' een goede aanzet en zijn wij bezig om te 'Kijken Wat Anders Kan (KWAK)'". De RPO stelt dat doorgevoerde verbeteringen al resulteren in minder verplichte vastleggingen en rapportages voor trainees, maar wel bijdragen aan de opleiding. "Wij hebben - misschien wel mede dankzij de externe druk van kwartiermakers en expertgroep - goed kunnen samenwerken met alle betrokkenen bij de praktijkopleiding en gaan daarmee door. Datgene wat goed is, kunnen wij alleen gezamenlijk nog beter maken." De RPO vindt het een "interessant voorstel" om theoretische opleiding en praktijkopleiding onder één dak te brengen. "Dat sluit aan bij onze wens voor verdere integratie van opleiden in de beroepspraktijk. Wij zien wel een grote uitdaging voor afstemming tussen stagebureaus die werkplekken voor trainees coördineren en opleidingen die veelal parttime accountancy onderwijs verzorgen. Met negentien stagebureaus en negentien onderwijsinstellingen zijn er wel heel veel relaties mogelijk waarbinnen moet worden afgestemd."

'Je bent met een collectief bezig, dus is het niet logisch om als individu te tekenen. In de VS tekent ook het kantoor.'

‘Iedereen is nu wel in afwachting van iemand die deze kar gaat trekken.’

tiek: een soort onafhankelijke regisseur, een beetje zoals de kwartiermakers, dat is nodig.” Paape doet ook nog een oproep: “Grote kantoren, laat ook eens van je horen. Tot op heden is het vanuit die hoek nog te stil.” Kloppenburg snapt dat niet iedereen het met alles eens zal zijn. “Het is veelomvattend. En ik snap dat accountants bedenkingen hebben bij bijvoorbeeld het veranderen van de titel. Het advies van de expertgroep leidt tot een toekomstbestendiger en aantrekkelijker model waarbij bredere instroom en multidisciplinariteit de kern vormen. Dat doet recht aan de ontwikkeling die al volop gaande is. Het zou mooi zijn als de beroepsgroep, ons advies

indachtig, bijdraagt aan een aantrekkelijk en relevant beroep, de studeerbaarheid van de opleiding en het dienen van het publiek belang. Het is nu tijd om in beweging te

komen. Er is in de afgelopen vijftien jaar veel gepraat, maar te weinig gebeurd. Daarin hebben de kwartiermakers zeker een punt.” ←

RA- EN AA-OPLEIDING VOLGENS DE EXPERTGROEP EDUCATIE

De register auditor (RA) volgt een wo bachelor auditing van drie jaar, gevolgd door een master auditing van een jaar, met daarna een tweejarige praktijkopleiding tot register-auditor, mét een specialisatie.

De voorgestelde specialisaties zijn RA financial auditing, RA IT-auditing (nu RE), RA internal/operational auditing (nu RO), RA sustainability/duurzaamheid, RA fiscaliteit (nu RB of FB-fiscalist), RA publieke organisaties (nu overheidsaccountant) en RA forensic accountant.

De accountant adviseur (AA) volgt een hbo-bachelor accounting en kiest in jaar vier voor de richting accounting, gevolgd door een tweejarige beroepsopleiding tot accountant adviseur. Kiest de hbo-student in jaar vier voor de richting auditing, dan is er de mogelijkheid om direct in te stromen in de wo master auditing.